

פרק ב - שלמות האדם תלויה באמצעים על-טבעיים

א. המצוות הן מכשירים חוץ טבעיים

האדם מצוייד בשכל אלהי בתוך עולם חומרי. הוא ניחן בישות על-טבעית בתוך עולם טבעי. לפיכך הוא מהווה תופעה חוץ-טבעית, והוא יוצא דופן במציאות כולה, גם במציאות התחתונה, וגם במציאות העליונה. ברם, משום שאין האדם נמצא בסביבתו הטבעית, הוא חייב להיות חסר, ודרושה לו השלמה. והשלמתו אינה יכולה להיעשות אלא במכשירים חוץ טבעיים. אמצעים אלה הם מצוות התורה¹.

מהותה הרוחנית של התורה באה לידי ביטוי בזמן. שבע דרגות הן לטבע כשבעת ימי בראשית, והדרגה השמינית היא דרגת התופעות העל-טבעיות². לכן המזמור "השמים מספרים כבוד-אל" (מזמור י"ט) הקדיש את שבעת פסוקיו הראשונים להתפעלות מול הטבע, ואת שמונת פסוקיו האחרונים למעלתה העל-טבעית של התורה: "תורת ה' תמימה משיבת נפש וכו'". ושמונת הפסוקים האלה מתחילים בפסוק השמיני. לכן גם כן המזמור קי"ט המיוסד

1 מדוע המצוות חייבות להיות אלהיות

כדי להבין יותר טוב מדוע המצוות חייבות להיות אלהיות, רצוי להשוות את שיטת המהר"ל בנידון לשיטת רבי יהודה הלוי. עבור רבי יהודה הלוי, הפער בין האדם לאלהים אינסופי, ואינו ניתן לגישור ע"י תוצר של השכל האנושי המוגבל. רק הנחיות שבאות מן ה' האינסופי והמוחלט מתאימות לכך. עבור המהר"ל, האדם מצוייד בשכל אלהי בתוך עולם חומרי, כלומר האדם מתוח לעבר האלהות, יש בו תשוקה לשוב עד ה', וזאת תשוקה אינסופית, ולא ניתן להשביע אותה כי אם באמצעים אינסופיים, באמצעים אלהיים.

אם כן לדעת רבי יהודה הלוי, ה' מחפש את האדם, ולדעת המהר"ל, האדם מחפש את ה' ואין מחלוקת ביניהם, הם משלימים אחד את השני. האדם וה' מחפשים אחד את השני.

2 המספר 8 הוא מספר העל-טבעי

הרעיון שמספר 7 מייצג את הטבע ומספר 8 מייצג את מה שמעל לטבע, נמצא כבר אצל רבנו בחיי בר אשר (כד הקמח, ערך חנוכה).